

תמצית הלכות אקטואליות ותוספות הנלע"ד y.b.daskal@gmail.com

בענין לשון הרע

איסור לשון הרע מבואר באריכות בספר שמירת הלשון של החפץ חיים זיע"א, כמו כן ההלכות מבוארות בספר חפץ חיים, ואין צורך להאריך בדבר שהוא מפורסם. מכל מקום באנו לבאר כמה וכמה נקודות בזה, במיוחד בימים אלו של ספירת העומר, שמתו תלמידי רביע קיבא בגלל שנאת חינם, ודבר גדול הוא בימים הללו להשתדל לאהוב כל אחד מישראל. ובמיוחד בפרשת השבוע מצורע שהוא בעון לשון הרע.

מדוע אנשים אוהבים לדבר לשון הרע

בתחלה נבאר מה הסיבה שאדם מדבר לשון הרע. והנה הסיבה היא, שהאדם רוצה להיות יותר חשוב מהאחר, וזה יצר טוב שברא הקב"ה באדם, שירצה להתרומם ולהתעלות, אבל השוטה, תחת שיתבע מעצמו ליתרומם, הוא מנסה להשפיל את חברו, ועל ידי זה יהיה הוא חשוב מחבירו, אבל בבאמת בזה הוא לא יתרום, אלא ישאר באותו מקום. התורה תובעת מאתנו להתרומם באמת, ולא על ידי שנשפיל את האחר.

עצה גדולה להנצל מלשון הרע

אצל הבריות איסור לשון הרע הוא איסור ששייך לדיבור. אבל באמת איסור לשון הרע שורשו ומקורו הוא במחשבה. כאשר אדם רואה דבר מגונה אצל חברו, נקבע לו במחשבה דבר רע על חברו. לא בכל פעם זה יצא מפיו, אבל השורש כבר קיים במחשבה. ולאחר שיש לו במחשבה רע על חברו, בקלות יבוא לידי לשון הרע. ולא זו בלבד אלא אפילו אם לא ידבר לשון הרע, מכל מקום כבר נקבע בלבו רע על חברו, ועצם הראייה היא משחיתה את הנפש. מלבד זאת שעובר על איסור שלא דן את חברו לכף זכות. זאת אומרת, שבמניעה מלדבר לשון הרע, בלא לשרש ולעקור את ראיית הרע, עוד לא הושלמה המלאכה כלל וכלל. לכן העצה הגדולה ביותר להנצל מאיסור לשון הרע הוא, שלא לראות רע על החבר.

וכאשר רואה רע על חברו, ידון אותו לכף זכות, ומי שרוצה לדון חברו לכף זכות, תמיד ימצא זכות על מעשה חברו. כגון אם רואה את חברו כועס, יאמר לעצמו, שיתכן שהוא בצרה. ואם ראה שמזלזל בדבר מצוה, יאמר שכנראה במצב קשה וכדו'. ומי שזוכה לראות תמיד טוב על חברו, לא יבוא לעולם לידי לשון הרע! לא מפני שהוא זהיר בלשון הרע, אלא מפני שאינו רואה רע על חברו. וזו המעלה הגדולה ביותר שיש בבין אדם לחבירו. ובדרך הזו, גם מי שלא למד הלכות לשון הרע, כמעט לא יכשל בעון לשון הרע, כי אינו רואה רע בכלל על חברו, ומה שרואה רע הוא מפרשו לטוב.

ומי שזוכה לזה, מקיים מצות עשה כל רגע של "בצדק תשפוט את אמיך" דאמרו חז"ל שיש מצות עשה מהתורה לדון כל אדם לכף זכות, ומלבד זאת הוא מעורר על עצמו הרבה מאוד רחמי שמים, כי מי שדן אדם לכף זכות, גם בשמים דנים אותו לכף זכות, ואין לך דבר שמכפר על עונות האדם, כמו לראות טוב על ישראל, והוא אהוב על הבריות ואהוב על השמים.

קבלת לשון הרע

כשם שאסור לדבר לשון הרע ולראות רע על השני, אסור לקבל לשון הרע. אבל צריך לתת טעם להלכה זו, אם חבר מספר לי לשון הרע, איך יתכן שלא האמין לו, בפרט שאני מכיר את חברי שאינו שקרן, ואם יאמר לי כל דבר אחר אקבל זאת, ולא אחשוד בו שמשקר, אם כן מדוע אחשוד בו שמשקר לי כשמספר רע על חברו. אבל טעם הלכה זו היא, שכאשר נתבונן בטבע האדם, שיצרו מתאוה לדבר לשון הרע ולראות רע על השני, שהיא הדרך הקלה להתגדל על חברו, לכן כשאדם מספר לך לשון הרע, תחשוב שיתכן שהמספר לא בדק את הדברים כראוי, והוא מסתמך על השערה בלבד, או שבגלל נטיעת הלב לראות רע אינו רואה את הדברים לאישורן, או שמוסיף קצת בלא משים לב, והרי זו מציאות החיים. לכן אסרה תורה לקבל לשון הרע, כדי שלא נחשוב רע על השני אפילו כאשר מישהו מספר לי.